

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**

УЧЕБНА ЕДИНИЦА 01 – НЕ РЕЖЕТЕ ТОВА ДЪРВО!.....	2
УЧЕБНА ЕДИНИЦА 02 – ЗЕЛЕНА ГРАДИНА ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ	13
УЧЕБНА ЕДИНИЦА 03 – КАКВО ЯДЕТЕ?	24
УЧЕБНА ЕДИНИЦА 04 – ВОДАТА: СКЪПОЦЕНЕН ИЗТОЧНИК!.....	37
УЧЕБНА ЕДИНИЦА 05 – КЛИМАТИЧЕН ХАОС	48

Учебна единица 01 – НЕ РЕЖЕТЕ ТОВА ДЪРВО!

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ

ЗАГЛАВИЕ Не режете това дърво!

УЧИЛИЩНО НИВО Детска градина

КОНТЕКСТ

- Учебните дейности ще се изпълняват в и извън училището.
- Брой – най-малко 10, най-много 20 деца – на 5 години

НУЖДА/ПРОБЛЕМ, ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ

Все по-важно е да започнем да повишаваме осведомеността за устойчивостта на околната среда в ранна възраст, така че децата да осъзнаят, че настоящите им действия могат да повлияят на бъдещия им живот. Въпросът, който се задава на децата, посещаващи детска градина, е: има ли нещо във вашето училище или дом, което може да навреди на средата, в която живеете?

Чрез изпълнението на този проект децата ще могат да научат:

- Как да разглеждаме природата като място, което трябва да се уважава, за да имаме по-добър живот
- Как да имаме отговорно поведение за осигуряване на качеството на живот за всички
- Как да осъзнаем връзката, съществуваща между различните елементи на гората, като модел на екосистема.

ВКЛЮЧЕНА ЦЕЛОВА ГРУПА Ученици, учители и обучители, местни администрации, граждански сдружения

МЕТОДОЛОГИИ

- Интервю
- Брейнсторминг
- Съвместно учене
- Ролева игра
- Индивидуална работа/размисъл
- Дейности в кръг
- Работа в екип

ПЛАНИРАНЕ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ (Цели на обучението)

- Разбиране на различните дейности, при които хората участват в отговорно поведение, за да осигурят качеството на живот на всички.
- Запознаване с връзката между различните елементи на гората като модел на екосистема.
- Разбиране на значението на опазването на околната среда за защита на планетата.
- Изграждане на чувството за обща отговорност
- Възможност за работа в екип

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО¹ (Цели на Обучението по гражданство)

Предучилищна и ниска начална степен (5-9 години):

- *Познание за местни, национални и глобални проблеми, системи и структури за управление:*
Опишете как е организирана местната околна среда и как е свързана с по-широкия свят и въведете понятието гражданство.
- *Разбиране за взаимозависимостта и връзките на глобалните и местните проблеми:*
Избройте ключови местни, национални и глобални проблеми и проучете как те могат да бъдат свързани.
- *Прилагане на подходящи умения, ценности, убеждения и нагласи:*
Изследвайте възможните начини за предприемане на дейности за подобряване на света, в който живеем.
- *Демонстриране на лична и социална отговорност за мирен и устойчив свят:*
Обсъдете как нашият избор и дейности засягат другите хора и планетата и възприемайте отговорно поведение.
- *Развиване на мотивация и желание да се грижат за общото благо:*
Признайте значението и ползите от гражданското участие.

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕННОСТИ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

- Дигитални, научни умения
- Междоличностни умения и способност за възприемане на нови компетенции
- Активно гражданство
- Предприемачество
- Културно осъзнаване и изразяване

¹ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

ВКЛЮЧЕНИ	• Науки
УЧЕБНИ	• География
ПРЕДМЕТИ	• Изкуства

ИЗПЪЛНЕНИЕ

ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

ФАЗА 0:

Цел: да се знае разбирането на учениците за връзката им с природата.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. За да въведе темата, той/тя моли учениците да направят кръг, обяснява как работи интервюто: <i>о Какво мислите, когато сте чуете думата "околна среда"?</i> <i>о Какво е гората за теб?</i> <i>о Какво има в гората?</i> <i>о За какво е гората?</i></p> <p>2. Учителят моли учениците да нарисуват гора, като поставят всички елементи, които мислят, че могат да намерят в него.</p>	<p>1. Той/тя се нарежда в кръга и слуша</p> <p>АОтговарят на въпросите един по един.</p> <p>2. Той/тя рисува гора.</p>

ФАЗА 1

Цел: осъзнаване на връзката между различните елементи на гората като модел на екосистема

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят създава зона за четене, поставяйки столовете в кръг и сяда заедно с учениците. Учителят показва книжка с картинки, която помага на децата да се преминат към до рисуването (напр. „Не режете това дърво“, написано от Фуад Азиз на италиански език, но е възможно да се потърси и друга книга, която говори за гори).</p> <p>2. Учителят моли учениците да наблюдават корицата и ги пита защо дървото не трябва да се реже.</p>	<p>1. Той/тя седи в кръга, взема книгата, разглежда я, гледа я със съучениците си.</p> <p>2. Той/тя прави предположения.</p> <p>3. Той/тя слуша.</p>

<p>3. Той/тя свързва образа с текста и го чете като използва интонация подходяща за басня.</p> <p>4. Той/тя пита учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Коя е средата, необходима на малките птици?</i> - <i>Какво се случва, ако птиците вече нямат гора?</i> - <i>Какво се случва с хората, ако се изсичат много дървета?</i> - <i>Какво ще им липсва?</i> 	<p>4. Той/тя отговаря, слуша отговорите на другите и ги сравнява със собствените си.</p>
--	--

ФАЗА 2:

Цел: Анализ на елементите на текста

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят идентифицира последователностите на историята и рисува на дъската, за да изгради сценарий, по който да работи с децата:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ дървото е героят ○ кралят е анти-героят ○ кралят нарежда да се отсече дървото и нарушава първоначалната ситуация ○ съветникът на трябва да изпълни заповедта ○ помощниците на героя (малки птици и червоношийка) отиват да живеят на дървото и предотвратяват изпълнението на заповедта на краля ○ крадливата сврака взема обицата от принцесата ○ принцесата не може да си намери обицата ○ свраката връща обицата и като награда дървото не е отсечено ○ първоначалният ред е възстановен ○ героят побеждава 	<p>1. Той/тя слуша и гледа рисунката на дъската.</p> <p>2. Децата се подреждат: едното дете играе ролята на дървото, а след това останалите играят ролята на краля, съветника, птиците, червоношийка, принцесата и крадливата сврака. Едно дете играе</p>

2. Учителят моли децата да изиграят баснята, следвайки дадения контур.	ролята на разказвача (частите се запомнят свободно).
--	--

ФАЗА 3

Цел: да проучи връзката между човека и природата чрез игри

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя придружава децата до близката гора и им обяснява играта „Човешка гора“ (Приложение А). На края на играта пита: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Как се чувстваше да изиграеш своето дърво като пантомима?</i> • <i>Какво изисква контактът с дървото?</i> Или предлага играта „Горските хора и изследователите“ (Приложение В). На края на играта пита: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Как се чувствахте като горски хора?</i> • <i>Как избегнахте да навредите на природата?</i> 	1. Той/тя отива в гората и следва инструкциите, за да играе играта „Човешка гора“. 2. Той/тя отговаря на въпроси и слуша отговорите на другите деца. Той/тя отива в гората и следва инструкциите, за да играе играта „Горските хора и изследователите“ Той/тя отговаря на въпроси и слуша отговорите на другите деца.

ПРИЛОЖЕНИЕ А)

ЧОВЕШКАТА ГОРА

Цел: фокусиране, наблюдение, идентифициране, експресия на тялото

Място: близка дърво

Участници: максимум 20

Продължителност: 10-20 минути

ИНСТРУКЦИИ

Всеки участник избира дърво в гората, което харесва или което го вдъхновява най-много, те се опитват да усетят това дърво, като го наблюдават и след това облягат гръб на ствола му, за да станат част от дървото. След около десет минути концентрация всички се връщат бавно и без да говорят до началната точка, където всеки започва да представя чрез пантомима своето дърво, така че цялата група да създаде голяма човешка гора. Водещият може да ги стимулира, като води групата през четирите сезона – през летен бриз или есенна буря. Играта приключва, когато завърши цикъл от четири сезона.

БЕЛЕЖКИ

Играта изисква спокойна и концентрирана атмосфера. Това е дейност, която помага да се настроите към природата и да отворите всички сетива за нея. Упражнението може да се играе и на закрито, което изисква постоянно ръководство от фасилитатора.

ПРИЛОЖЕНИЕ Б) ГОРСКИТЕ ХОРА И ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ

Цел: способност за интегриране и сливане с природния свят, слушане, наблюдение и изследване.

Място: гора

Материал: скоч лента, естествени цветове като въглен, глина, връв и ножица

Участници: не по-малко от четирима

Възраст: 5 години и повече

Продължителност: поне един час

ИНСТРУКЦИИ

Тази игра насърчава хората да се маскират и да станат едно с дървото. Само по този начин Горските хора могат да избягат от Изследователите, а последните могат да останат невидими и по този начин да изненадат Горските хора.

Децата са разделени на две групи: Горските хора и Изследователите. Те имат на разположение гора, за предпочитане гъста, в което са отбелязани границите, в които играят. Това е гората, обитавана от Горските хора, които сега трябва да успеят да се скрият от Изследователите. Единственият начин да избягат е като се маскират. За тази цел те имат на разположение няколко трика и всички природни предмети в гората, като същевременно избягват увреждането на природата по какъвто и да е начин. От друга страна, Изследователите могат да бъдат разпознати по цветна кърпичка около ръката им.

Играта започва, когато Горските хора са се гримирали и опознали гората. В този момент Изследователите започват да търсят Горските хора. Цялата игра се играе в абсолютна тишина, тъй като е в интерес на всеки отбор да не бъде подслушан от другия. Когато Изследовател забележи горски обитател, тогава извиква. Това е единственият начин, по който той може да сигнализира на своите съотборници, че е намерен член на другия отбор, и да види колко все още трябва да бъдат забелязани. Всеки забелязан член на Горските хора трябва да бъде отведен на предварително определено място.

По-добре би било да зададете ограничение във времето за играта, така че тя да приключва, дори ако не са намерени всички Горски хора.

БЕЛЕЖКИ

Зоната за игра може да бъде повече или по-малко развита в зависимост от възрастта на участниците; колкото по-малки са те, толкова по-малка е площта.

ФАЗА 4

Цел: да се предават придобитите знания

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят предлага да сподели научените уроци с групи от други училища и предлага да се въведе въпросник.</p> <p>2. Той/тя чете резултатите от въпросниците и подкрепя учениците в изпълнението на проекта за Обучението по гражданство.</p>	<p>1. Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Определя въпросите, които да бъдат включени във въпросника; - Разпространява го сред други училищни групи; - <p>2. На базата на резултати от въпросника учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Решават как да подготвят проекта за Обучението по гражданство. - Подготвят проекта - Изпълняват проекта - Споделят работата си с групи от други училища

ФАЗА 5

Цел: Укрепване на придобитите знания

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят прави преглед на извървяната дидактическа пътека и се фокусира върху ключови концепции.</p> <p>2. Той/тя кани учениците да се самооценят за степента на знанията, които са постигнали, като задават някои стимулиращи въпроси като: <i>o Задачата изглеждаше ли ви интересна? Защо да/защо не?</i> <i>o Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?</i> <i>o Какво бихте искали да направите по-различно от предложението на учителя?</i> <i>o Кое послание ви впечатли най-много?</i></p>	<p>1. Той/тя осъзнава когнитивното подобрение, придобито по време на образователния процес.</p> <p>2. Той/тя отговаря на въпроси и ги представя на други съученици.</p>

РЕСУРСИ

- Човешки ресурси.
- Финансови ресурси: не е приложимо.
- Възможни партньорства с участници в общността: местни екологични асоциации, лесовъди, асоциации, отговорни за поддържането на местните зелени площи.

МЯСТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

В класната стая:

Учениците слушат историята и играят ролите на героите. Те подготвят въпросника, събират резултатите и изпълняват проекта за Обучението по гражданство въз основа на резултатите.

Извън класната стая:

Посещение на близката гора и участие в играта, предложена от учителя.

ОЦЕНКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

ЕЛЕМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА

В края на Учебната единица ученикът трябва да може да разбира:

- Как да осъзнае връзката между различните елементи на гората като модел на екосистема
- Какво е въздействието на изсечените дървета върху човешкия живот.
- Как могат да избягват да навреждат на природата.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА

- Въпросник за самооценка (**Приложение 1**)
- Таблица за оценяване, базирана на Глобалните образователни цели за обучение на гражданите, за възрастта 12-15 години (**Приложение 2**)

ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Заклучително събитие в училището.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Дизайн на поканата за заключителното събитие.

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 01: **Не режете това дърво!**

ВЪПРОСНИК ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос		Отговор
1.	Какво означава „околна среда“?	
2.	Какво е гора и за какво служи тя?	
3.	Какво се случва с хората, ако се изсичат много дървета?	
4.	Как да избегнете увреждане на природата?	
5.	Изпълненият проект изглеждаше ли ви е интересен? Защо да/защо не?	
6.	Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?	
7.	Какво научих, а не знаех преди?	

Учителят може да добави въпроси, които той/тя смята за подходящи за оценката на ученика.

Приложение 2

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 01: **Не режете това дърво!**

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ²

Начално образование (5-9 години)

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Описание как е организирана местната среда и как тя е свързана с по-широкия свят и въвеждане на концепцията за гражданството	Азът, семейството, училището, кварталът, общността, страната, света.	
	Как е организиран светът (група, общности, села, градове, държави, региони).	
	Връзки, членство, вземане на правила и ангажираност (семейство, приятели, училище, общност, държава, свят).	
	Защо съществуват правила и отговорности и защо те могат да се променят с течение на времето.	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Изброяване на ключови местни, национални и глобални проблеми и проучване как те могат да бъдат свързани	Въпроси, засягащи местната общност (екологични, социални, политически, икономически или други).	
	Подобни или различни проблеми, пред които са изправени други общности в същата държава и в други страни.	
	Последици от глобални проблеми за живота на индивиди и общности.	
	Как индивидът и общността влияят на глобалната общност.	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Проучване на възможните начини за предприемане на дейности за подобряване на	Как нашият избор и дейности могат да направят нашия дом, училищна общност, държава и планета по-добро място за живеене и да защитят нашата околна среда.	
	Да се научим да работим заедно (съвместни проекти по реални проблеми в общността - напр.	

² “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

света, в който живеем	Работа с други за събиране и представяне на информация и използване на различни методи за комуникация на открития и идеи)	
	Умения за вземане на решения и решаване на проблеми.	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Обсъждане как нашите избори и дейности влияят върху другите хора и планетата и възприемане на отговорно поведение	Ценности на грижа и уважение към себе си, другите и околната среда	
	Индивидуални и общностни ресурси (културни, икономически) и концепции за богати/бедни, справедливи/несправедливи	
	Взаимовръзки между хората и околната среда	
	Възприемане на устойчиви навици на потребление	
	Личен избор и дейности и как те влияят на другите и околната среда	
	Разграничаване между „правилно“ и „грешно“ и посочване на мотивите за нашия избор и преценки	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Осъзнаване на значението и ползите от гражданската ангажираност	Ползи от личната и колективната гражданска ангажираност	
	Физически и юридически лица, които предприемат действия за подобряване на общността (съграждани, клубове, мрежи, групи, организации, програми, инициативи)	
	Ролята на децата в намирането на решения на местни, национални и глобални предизвикателства (в училище, семейство, непосредствена общност, държава, планета)	
	Форми на ангажираност у дома, училище, общност като основни аспекти на гражданството	
	СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ	
ОБЩ СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		

Учебна единица 02 – ЗЕЛЕНА ГРАДИНА ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ

ЗАГЛАВИЕ Зелена градина за здравословен живот

УЧИЛИЩНО НИВО Начално училище

КОНТЕКСТ

- Учебните дейности ще се изпълняват в и извън училището.
- 15-20 ученика от трети клас – **8-9 години**.
- Включени учители по: науки, география, изкуство, математика, гражданско образование, английски език, национален език

НУЖДА/ПРОБЛЕМ, ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ

В днешно време повечето ученици не следват здравословен хранителен модел, злоупотребявайки с предварително приготвени закуски и преработени ястия. Следователно значителен процент от тях нямат никакви познания за произхода на някои храни и компонентите на храните. Бихме искали да ги насърчим да получат по-дълбоко знание и да бъдат информирани за това как се произвежда храната от растението и достига до масата и жизненоважното значение на намаляването отпечатъка на CO₂, като се опитват да купуват местни продукти, намалявайки опасностите от замърсители, генерирани от транспорта. Когато консумираме местни плодове и зеленчуци, ние допринасяме и за значително намаляване на използването на пластмаса. От друга страна, можем да сравним как са се променили обществените навици през последните 2 поколения. Например, какви храни са яли баба ми и дядо ми през детството си? Има ли прилики с настоящите ми навици? Кои са по-добри?

ВКЛЮЧЕНА ЦЕЛЕВА ГРУПА Ученици, учители и обучители, родители и баби и дядовци, местна администрация, граждански сдружения

МЕТОДОЛОГИИ

- Интервюта
- Брейнсторминг
- Съвместно учене
- Дейности в кръг
- Работа в екип

ПЛАНИРАНЕ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ (Цели на обучението)

- Да се разбере значението на правилното хранене, за да бъдем здрави
- Да се разбере въздействието на определени култури върху околната среда
- Да се разбере необходимостта от неиндустриални култури за опазване на околната среда и за общото благосъстояние
- Да ги научим да засаждат плодове и зеленчуци
- Да научат имената на плодовете и зеленчуци
- Да се помага на хората в нужда, като им се предоставя евтина храна
- Да се подчертае значението на здравословното хранене
- Изграждане на чувството за обща отговорност

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО³ (Цели на Обучението по гражданство)

Предучилищна и ниска начална степен (5-9 години):

- *Да развият умения за критично изследване и анализ:*
Назовете различни източници на информация и развийте основни умения за изследване.
- *Култивиране и управляване на идентичности, взаимоотношения и чувство за принадлежност:*
Разберете как се вписвате и взаимодействате със света около нас и развиваме вътрешноличностни и междуличностни умения.
- *Споделяне на ценности и отговорности, основани на правата на човека:*
Илюстрирайте различията и връзките между различни социални групи.
- *Прилагане на подходящи умения, ценности, убеждения и нагласи:*
Изследвайте възможните начини за предприемане на действия за подобряване на света, в който живеем.
- *Демонстриране на лична и социална отговорност за мирен и устойчив свят:*
Обсъдете как нашият избор и действия засягат другите хора и планетата и възприемайте отговорно поведение.

³ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

**КЛЮЧОВИ
КОМПЕТЕНТОСТИ
ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ
ЦЕЛИЯ ЖИВОТ**

- Грамотност
- Многоезичие
- Дигитални, научни и инженерни умения
- Цифрови и технологични компетенции
- Междучелностни умения и способност за възприемане на нови компетенции
- Активно гражданство

**ВКЛЮЧЕНИ
УЧЕБНИ
ПРЕДМЕТИ**

- География
- История
- Национален език
- Наука
- Математика

ИЗПЪЛНЕНИЕ
**ОПИСАНИЕ НА
ДЕЙНОСТИТЕ**
ФАЗА 0:

Цел: да се разбере какво знаят учениците относно храненето

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. За да въведе темата, той тя моли учениците да се подредят в кръг, обяснява начина и функцията на провеждане на интервю: <i>o Какво ми идва на ум думата „хранене“?</i> <i>o Какво ядете?</i> <i>o Защо ядеш?</i> <i>o Кога ядете?</i> <i>o Какво би се случило, ако не ядеш?</i> <i>o Какво ще се случи, ако ядете само протеини?</i> <i>o Как влияе това, което ядете, на околната среда?</i> <i>o Защо?</i>	1. Той/тя се подрежда в кръга и слуша и отговаря на въпросите един по един.

ФАЗА 1

Цел: разбиране за това как се е променило храненето с течение на времето

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Учителят предлага да се гледа филм за храненето от древни цивилизации до наши дни.	1. Той/тя слуша

<p>2. Учителят иска да се анализира и разбере филма чрез някои въпроси:</p> <p><i>o Какво са яли хората в древността?</i> <i>o Защо мислиш, те е така?</i> <i>o Какво се е променило с времето?</i> <i>o Защо мислиш, че е станало това?</i></p> <p>3. Той/тя предлага да се подготви мисловна карта с различните отговори.</p> <p>4. Той/тя ги моли да подготвят въпросник, който да дадат на бабите и дядовците си, за да сравнят отговорите си с това, което са видели във филма.</p> <p>5. Той/тя ги моли да дадат въпросника на своите баби и дядовци и след това анализира отговорите им.</p>	<p>2. Ученикът отговаря на въпроси и след това споделя резултатите с други съученици, като същевременно зачита мнението на всички.</p> <p>3. Ученикът, заедно със съучениците, записва отговорите си.</p> <p>4. Учениците, разделени в групи, подготвят въпросите на въпросника. Всяка група споделя своя проект на въпросник с останалите групи и определят окончателната версия.</p> <p>5. Ученикът дава въпросите на семейството си, споделя отговорите в клас и накрая въвежда данните в таблица и размисля върху това защо се е променило храненето.</p>
--	---

ФАЗА 2:
Цел: да се разбере как храненето влияе на околната среда

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Предоставя подробни материали за въздействието върху околната среда и здравето на избрани производства.	1. Групова работа: чете, дискутира и споделяне с групата в клас

ФАЗА 3

Цел: да се запознаят учениците с различните методи на отглеждане на зеленчуци и/или бобови растения

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Той/тя води децата до местна градина и моли фермера да обясни как се отглеждат определени видове зеленчуци по традиционни методи.</p> <p>2. След завръщането си в класната стая той/тя кани учениците да нарисуват или изследват снимки, свързани с етапите на отглеждане на салата:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>o подготовка на почвата</i> <i>o сеитба</i> <i>o напояване</i> <i>o оплождане</i> <i>o Прибиране на реколтата</i> <p>3. Той/тя подготвя плакат, включващ стъпките за отглеждане на салата.</p> <p>4. Той/тя показва няколко снимки на производството на зеленчуци в оранжерията и приканва учениците да забележат двата различни вида реколта с въпроси като:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>o Къде се отглежда зеленчукът от плаката?</i> <i>o А този, която виждате сега?</i> <i>o От кого се произвежда зеленчукът, в оранжерията?</i> <i>o Откъде може да дойде?</i> <p>5. Той/тя завършва дискусията, като представя торбички с някои видове зеленчуци, опаковани и разпространявани от много големи индустрии, работещи в много страни и наречени мултинационални компании.</p>	<p>1. Той/тя наблюдава, слуша и задава въпроси.</p> <p>2. Той/тя рисува или търси картини за различните стъпки, включени в отглеждането на салата.</p> <p>3. Заедно със съучениците си, той/тя слага картините на плаката.</p> <p>4. Той/тя разглежда картините, отговаря на въпросите и разбира, че:</p> <ul style="list-style-type: none"> - има различни начини за отглеждане на зеленчуци; - има традиционен и оранжерийен метод - оранжерийните зеленчуци могат да се произвеждат от много богати хора. <p>5. Той/тя слуша и отбелязва, че има големи индустрии, наречени мултинационални компании, които отглеждат, събират продукция и продават чували със зеленчуци по целия свят.</p>

ФАЗА 4

Цел: да се запознаят с ефектите върху здравето и околната среда от използването на различни методи за отглеждане на зеленчуци

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя разделя класа на 5 групи и възлага на всяка група текст, свързан с тази тема и фокусиран върху зеленчуци, отглеждани в торби и оранжерии.	1. Той/тя чете, обсъжда, синтезира и представя на пленарната група
2. Той/тя разделя учениците на две групи, едната в полза на техническите култури, а другата срещу, като ги кани да изразят мнението си на свой ред, съгласно правилата и методите на дебатния подход.	2. Учениците се разделят на две групи, анализират материала, свързан с определената позиция и подготвят речта си. Ученикът участва в дискусия, като зачита времето и мненията на другите.
3. Накрая учителят иска да сподели какво са разбрали учениците и какво са почувствали по време на преживяването.	3. Ученикът изразява собствената си гледна точка, като зачита и тази на другите.

ФАЗА 5

Цел: Обучение по гражданство

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя иска да бъде попълнен въпросник от членовете на семейството и съучениците, за да предаде наученото.	1. Учениците изготвят проект на въпросник, след което го споделят с останалите, за да идентифицират окончателната версия. Те администрират въпросника и анализират резултатите.
2. Той/тя подкрепя учениците в планирането и изпълнението на избрания проект.	2. Планират, проектират и изпълняват избрания проект и разпространяват наученото.
3. Той тя координира учениците в представянето на завършения проект.	3. Показват извършената работа.

ФАЗА 6

Цел: анализ на дидактическата пътека

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Той тя прави преглед на извършената дидактическа пътека и се фокусира върху ключови концепции.</p> <p>2. Той/тя кани учениците да се самооценят за степента на знание, което са постигнали, като задават някои стимулиращи въпроси като: <i>o Задачата изглеждаше ли ви интересна? Защо да / защо не</i> <i>o Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?</i> <i>o Какво бихте искали да направите по-различно от предложението на учителя?</i> <i>o Кое послание ви впечатли най-много?</i></p>	<p>1. Запознайте се с познавателното увеличение, придобити по време на образователния процес.</p> <p>2. Той/тя показва личните си впечатления.</p>

РЕСУРСИ

- Човешки ресурси: учители, фермери на разположение, за да обяснят методите на отглеждане.
- Финансови ресурси: продажба на био продукти в сътрудничество с био ферма
- Възможни партньорства с участници в общността: местни био ферми, местни асоциации на директни фермери

МЯСТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

В класната стая:

Учениците събират информация за био градинарството и нуждите на конкретни плодове и зеленчуци.
Подготвят плана и стъпките на процеса на засаждане.
Разделят задачите между групи.

Извън класната стая:

Посещение на био ферма и супермаркет.

ОЦЕНКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

ЕЛЕМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА

- В края на учебната единица ученикът трябва да разбира:
- как се е променило храненето с течение на времето
 - как влияе храненето върху околната среда
 - различните методи на отглеждане на зеленчуци и или бобови растения
 - ефектите на различните методи за отглеждане на зеленчуци върху здравето му и околната среда
 - как да покаже на семейството и общността наученото от него

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА

- Въпросник за самооценка (**Приложение 1**)
- Таблица за оценка въз основа на Глобалните цели за обучение на гражданите, свързани с възрастта 5-9 години (**Приложение 2**)

ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Заклучително събитие в местната био ферма.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Дизайн на плакат.
Изготвяне на заключителен видеоклип, включващ целия процес на обучение, който ще бъде качен в уебсайта на училището.

Приложение 1

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 02: **Зелена градина за здравословен живот**

ВЪПРОСНИК ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос		Отговор
1.	Какво е значението на „хранене“?	
2.	Защо смятате, че е важно да имате правилна диета?	
3.	Как влияе това, което ядете, на околната среда?	
4.	Какви са различните методи за отглеждане на зеленчуци?	
5.	Как методите на отглеждане влияят на околната среда?	
6.	Какви са основните разлики между индустриалното и традиционното отглеждане?	
7.	Кое според вас е по-добро за безопасността на околната среда?	
8.	Интересен ли ви се стори проектът? Защо да/защо не?	
9.	Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?	
10.	Какво научихте, а не знаехте преди?	

Учителят може да добави въпроси, които смята за подходящи за оценката на ученика.

Приложение 2

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 02: **Зелена градина за здравословен живот**

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ⁴

Предучилищна и ниска начална степен (5-9 години)

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до10)
Източници на информация и развиване на основни умения за проучване	Различни източници на информация и събиране на информация с помощта на редица инструменти и източници (приятели, семейство, местна общност, училище, карикатура, истории, филми, новини)	
	Слушане и общуване точно и ясно (комуникативни умения, езици)	
	Идентифициране на ключови идеи и разпознаване на различни перспективи	
	Тълкуване на послания, включително сложни или конфликтни послания	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до10)
Как се вписваме и взаимодействаме със света около нас и развиваме вътрешноличностни и междуличностни умения	Самоидентичност, принадлежност и взаимоотношения (аз, семейство, приятели, общност, регион, държава)	
	Къде живее и как общността ми се свързва с по-широкия свят	
	Самооценката и стойността на другите	
	Приближаване към другите и изграждане на положителни отношения	
	Разпознаване на емоции в себе си и другите	
	Искане и предлагане на помощ	
Комуникация, загриженост за сътрудничество и грижа за другите		
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		

⁴ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Илюстриране на различията и връзките между различните социални групи	Прилики и разлики в и между култури и общества (пол, възраст, социално-икономически статус, маргинализирани популации)	
	Връзки между общностите	
	Общи основни нужди и човешки права	
	Оценяване и зачитане на всички човешки и живи същества и околната среда	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Изследване на възможните начини за предприемане на действия за подобряване на света, в който живеем	Как нашият избор и действия могат да направят нашия дом, училищна общност, държава и планета по-добро място за живеене и да защитят нашата околна среда	
	Да се научим да работим заедно (съвместни проекти по реални проблеми в общността - напр. Работа с други за събиране и представяне на информация и използване на различни методи за предаване на открития и идеи)	
	Умения за вземане на решения и решаване на проблеми	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Обсъждане как нашият избор и действия засягат другите хора и планетата и възприемане на отговорно поведение	Ценности на грижа и уважение към себе си, другите и околната среда	
	Индивидуални и общностни ресурси (културни, икономически) и концепции за богати/бедни, справедливи/несправедливи	
	Взаимовръзки между хората и околната среда	
	Възприемане на устойчиви навици на потребление	
	Личен избор и действия и как те влияят на другите и околната среда	
	Разграничаване между „правилно“ и „грешно“ и посочване на мотивите за нашия избор и преценки	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
ОБЩ СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		

Учебна единица 03 – Какво ядете?

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ

ЗАГЛАВИЕ

Какво ядете?

УЧИЛИЩНО НИВО

Прогимназиално училище

КОНТЕКСТ

- Учебните дейности ще се изпълняват в и извън училището.
- Най-малко 20 ученика на **12-15 години**
- Участващи учители по: науки, география, изкуство, математика, гражданско образование, национален език, информационни технологии

**НУЖДА/ПРОБЛЕМ,
ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ**

Въпреки че по-младото поколение (поколение Z на възраст 18-24 години) е силно загрижено за екологичната устойчивост, тийнейджърите от по-ниската възрастова група все още не се запитват дали хранителните им навици може да повлияят на здравето и околната среда.

Въпросът е: Какво има във вашето училище и дом, което може да не е устойчиво за околната среда?

Обръщайки се към тази тема учениците:

- ще са наясно как дейностите им в момента могат да повлияят на бъдещите поколения
- ще се чувстват емоционално по-ангажирани с проблема, като мислят за домашните си навици
- ще развият нови умения, а именно творчество, предприемачество, размисъл, самосъзнание
- ще бъдат обучени да станат осъзнати и критични потребители за защита на собственото си здраве и околната среда

**ВКЛЮЧЕНА ЦЕЛОВА
ГРУПА**

Ученици, учители и обучители, местна администрация, граждански сдружения

МЕТОДОЛОГИИ

- Интервю
- Брейнсторминг
- Съвместно учене
- Ролева игра
- Индивидуална работа/рефлексия
- Работа в екип

ПЛАНИРАНЕ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ (Цели на обучението)

- Да научат как да анализират рекламите на храна
- Да осъзнаят рисковете от консумацията на предварително опаковани храни, свързани с рекламите им
- Да се запознаят със социалната и екологичната цена на трансформациите, свързани с маркетинга и продажбата от мултинационални хранителни компании.
- Да разберат значението на отговорната и критична консумация за собственото им здраве и благосъстоянието на околната среда
- Изграждане на чувство за обща отговорност
- Работа в екип

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО⁵ (Цели на Обучението по гражданство)

Прогимназиално ниво (12-15 години):

- *Знание за местни, национални и глобални проблеми, системи и структури за управление:*
Обсъдете как взаимодействат структурите на глобалното управление с националните и местните структури и изследвайте глобалното гражданство.
- *Разбиране на взаимозависимостта и връзките на глобалните и местните проблеми:*
Оценете първопричините за основните местни, национални и глобални проблеми и взаимосвързаността на местните и глобалните фактори.
- *Споделяне на ценности и отговорности, основани на правата на човека:*
Демонстрирайте признателност и уважение към различията и многообразието, възпитавайте съпричастност и солидарност към други индивиди и социални групи.
- *Прилагане на подходящи умения, ценности, убеждения и нагласи:*
Проучете как отделни лица и групи са предприели действия по въпроси от местно, национално и глобално значение и се включете в отговорите на местни, национални и глобални проблеми.
- *Демонстриране на лична и социална отговорност за мирен и устойчив свят:*
Анализирайте предизвикателствата и дилемите, свързани със социалната справедливост и етичната отговорност и разгледайте последиците за индивидуалните и колективните действия.

⁵ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

- *Развиване на мотивация и желание да се грижите за общото благо:*
Развивайте и прилагайте умения за активно участие и предприемайте действия за насърчаване на общото благо.

**КЛЮЧОВИ
КОМПЕТЕНЦИИ
ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ
ЦЕЛИЯ ЖИВОТ**

- Грамотност
- Дигитални, научни умения
- Цифрови и технологични компетенции
- Междудличностни умения и способност за възприемане на нови компетенции
- Активно гражданство
- Предприемачество
- Културно осъзнаване и изразяване

**ВКЛЮЧЕНИ
УЧЕБНИ
ПРЕДМЕТИ**

- Национален език
- Математика
- Науки
- География
- Изкуства
- IT

ИЗПЪЛНЕНИЕ

**ОПИСАНИЕ НА
ДЕЙНОСТИТЕ**

ФАЗА 0:

Цел: **да се разбере какво знаят учениците относно избора на потребителите.**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. За да въведе темата, той/тя моли учениците да влязат в кръг, обяснява как работи интервюто:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Какво ми идва на ум когато чуя думата „хранене“?</i> ○ <i>Каква е целта на това да се храниш?</i> ○ <i>Когато купувате или искате да купите храна, какви критерии следвате? Защо?</i> ○ <i>Когато купувате закуска от автоматите в училище и в търговски центрове, каква информация търсите?</i> ○ <i>Откъде идва това, което ядем?</i> 	<p>1. Сядат в кръг и слушат</p> <p>Отговарят на въпросите един по един.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Кой или какво е било преди да стане "храна"?</i> ○ <i>Как е било отглеждано?</i> ○ <i>Как стигна до теб?</i> ○ <i>Какви ефекти има върху тялото или здравето ви?</i> ○ <i>А върху околната среда?</i> ○ <i>А върху правата?</i> 	<p>2. Той/тя подготвя мисловна карта, съдържаща различните отговори</p> <p>3. Той/т моли учениците да анализират отговорите си.</p>	<p>2. Той/тя подготвя заедно с учениците си постер, представящ мисловната карта.</p> <p>3. Той/тя анализира отговорите и представя мнението си.</p>
---	---	---

ФАЗА 1

Цел: анализ на реклама за храна

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят показва на учениците реклама за верига за бързо хранене (напр. McDonald's) и ги кани да я наблюдават, като попита какво изпитват.</p> <p>2. Разделете класа на групи, състоящи се от четирима ученици (А, В, С, D) и разпределете роли за четене на рекламния текст:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик А трябва да анализира изображенията (Какво виждате? Кой е на преден план? Какъв цвят преобладава? Защо?). - ученик Б трябва да анализира директното съобщение, дадено от устния текст, като също така отбелязва различните функции на графиките - ученик В трябва да обобщи информацията - ученик Г трябва да събере всички данни и да направи кратка статия за плаката на уличната хранителна верига. <p>3. Той/тя кани учениците да четат статиите, като инициират дебат в клас, за да решат кой начин за</p>	<p>1. Той/тя наблюдава и участва в дебата, като излага впечатленията, които получава от първо четене.</p> <p>2. Той/тя изпълнява възложена роля в група.</p> <p>3. Той/тя чете статията на своята група, слуша статиите, написани</p>

идентификация, информация и убеждение е генерирал рекламният плакат.

от другите групи, обсъжда различни гледни точки и допринася за разработването на общ рекламен плакат.

ФАЗА 2:

Цел: да опознае производствения процес на дадена храна

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<ol style="list-style-type: none"> 1. Възобновявайки предишната стъпка, той/тя посочва как рекламното послание е изместило фокуса от основната храна (хамбургер) към други „артикули“ като салата, домати и сирене, произведени на места, далеч от местата, където се отглеждат говеда. 2. Той/тя разделя класа на 3 групи, като ги моли да анализират следните точки: <ul style="list-style-type: none"> - Какво представлява веригата за бързо хранене (със специално позоваване на мултинационалния аспект)? - Къде са животните, които веригата за бързо хранене превръща в отгледана храна? - Как зеленчуците в сандвичите остават свежи? 3. Той/тя кани учениците да докладват информацията, да я обсъдят и да направят общ плакат за класа. 4. Той/тя предлага да посетите индустриална животинска ферма, свързана с мултинационална корпорация, или да разгледате видеоклип от нея, и да посетите биологична ферма, свързана с продажби на малък ресторант. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя слуша и задава въпроси, ако е необходимо. 2. Той/тя следва инструкциите, за да изпълни необходимите задачи. 3. Той/тя докладва информацията, събрана от неговата / нейната група. Изслушва данните, представени от останалите групи и обобщава основните констатации в общ плакат за клас. 4. Той/тя наблюдава и си води бележки.

5. Той/тя иска да сподели впечатления и чувства за преживяното.

5. Той/тя споделя личните впечатления и чувства.

ФАЗА 3

Цел: да осъзнаят рисковете от консумацията на предварително опаковани храни, свързани с реклами

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той приканва учениците да разсъждават върху информацията, събрана в предишните фази, и да подчертае рисковете, свързани със здравето на потребителя и околната среда, в текст, озаглавен: „Околна среда и здраве в цивилизацията на хамбургерите на Макдоналдс или други мултинационални хранителни вериги“.	1. Въз основа на информацията от предходната фаза той/тя разработва текст, в който се подчертават елементите, които са опасни както за здравето на потребителите, така и за околната среда.
2. Той/тя кани учениците да четат различни задачи, обсъжда ги и ги интегрира с групата в класа.	2. Той/тя чете, слуша и подобрява знанията си за бързото хранене.
3. Той/тя кани учениците да докладват събраната информация в статия.	3. Той/тя разработва статията с групата в класа.

ФАЗА 4

Цел: да осъзнаят социалната и екологичната цена на трансформациите, свързани с маркетинга и продажбата от мултинационални хранителни компании.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Учителят разделя учениците на двойки; разпространява лист за историята на индианците от Амазонка и моли всяка двойка да прочете и разбере текста.	1. Разделят се по двойки, четат и обменят информация с партньора си.

2. Той разделя класа на две групи: една в полза на поддържането на естествената среда на тропическите гори, за да се позволи присъствието на индианците, и друга която ѝ се противопоставя. След това модерира „Токшоу“, в което учениците трябва да заемат позиция по въпроса за екологичната и социалната цена на обезлесяването от мултинационалната компания за храни McDonald's (или друга голяма мултинационална корпорация).

3. Моли учениците да обобщят своите разсъждения в плакат.

2. Слуша подканите на учителя и участва в ролева игра.

3. Обобщават разсъжденията си в плакат на класа.

ФАЗА 5

Цел: **Обучение по гражданство**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той тя иска да се попълни въпросник от членовете на семейството и съучениците, за да се предаде наученото.	1. Ученикът подготвя проект на въпросник, след което го споделя с останалите, за да идентифицира окончателната версия. Те администрират въпросника и анализират резултатите.
2. Въз основа на резултатите от въпросниците, учителят подкрепя учениците при планирането и изпълнението на проекта, който ще се реализира на местно ниво.	2. Той/тя планира, проектира и изпълнява избрания проект и разпространява наученото.
3. Той/тя координира учениците при представянето на завършения проект.	3. Той/тя представя работата, извършена на последното събитие.

ФАЗА 6

Цел: **анализ на дидактическата пътека**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
----------------------	----------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Учителят прави преглед на извършената дидактическа пътека и се фокусира върху ключови концепции. 2. Той/тя кани учениците да се самооценят за степента на знанието, което са постигнали, като задават някои стимулиращи въпроси като: <ul style="list-style-type: none"> o <i>Задачата изглеждаше ли ви интересна? Защо да / защо не?</i> o <i>Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?</i> o <i>Какво бихте искали да направите по-различно от предложението на учителя?</i> o <i>Кое съобщение ви впечатли най-много?</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя осъзнава когнитивното подобрение, придобито по време на образователния процес. 2. Той/тя показва личните си впечатления.
--	---

РЕСУРСИ

- o Човешки ресурси: учители, експерти на местна био ферма.
- o Финансови ресурси: продажба на био продукти в сътрудничество с биологичната ферма.
- o Възможни партньорства с участници в общността: местни био ферми, местни асоциации на директни фермери, компании, занимаващи се с рекламна графика.

МЯСТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

В класната стая:

Учениците анализират реклама на храна, събират информация за процеса на производство на храна.
Разделяне на задачите между групи.

Извън класната стая:

Посещение на местна био ферма и ферма за индустриални животни.
Администриране на въпросника на техните семейства.

ОЦЕНКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**ЕЛЕМЕНТИ ЗА
ОЦЕНКА**

- В края на учебната единица ученикът трябва да е разбрал:
- кои са основните елементи в рекламата на храни, идентифицират рисковете от консумацията на предварително опаковани храни, свързани с рекламните послания
 - каква е социалната и екологичната цена на трансформациите, свързани с маркетинга и продажбата от мултинационални хранителни компании.
 - идентифицира елементите за отговорна консумация с цел опазване на собственото здраве и околната среда.

**ИНСТРУМЕНТИ ЗА
ОЦЕНКА**

- Въпросник за самооценка (**Приложение 1**)
- Таблица за оценка въз основа на Глобалните цели за обучение на гражданите, свързани с възрастта 12-15 години (**Приложение 2**)

**ДЕЙНОСТИ ЗА
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**

Рекламни материали.
Финално събитие в училището.

**ИНСТРУМЕНТИ ЗА
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**

Дизайн на плакат, насочен към повишаване на осведомеността относно важността на отговорното и критично потребление за собственото им здраве и благосъстоянието на околната среда.

Разработване на статия, обхващаща учебния процес и включваща основните научени уроци, които да бъдат включени в училищното списание.

Приложение 1

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 03: **Какво ядете?**

ВЪПРОСНИК ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос		Отговор
1.	Какво е значението на „хранене“?	
2.	Кои са основните елементи, съставляващи реклама за храна?	
3.	Кои са основните стъпки в процеса на производство на храни?	
4.	Какви са основните разлики между промишленото и биологичното производство на месо?	
5.	Какви могат да бъдат рисковете от консумацията на предварително опаковани храни, свързани с рекламни съобщения?	
6.	Каква е социалната и екологичната цена от обезлесяването от страна на мултинационалните хранителни компании?	
7.	Реализираният проект изглеждаше ли ви интересен? Защо да / защо не?	
8.	Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?	
9.	Какво научихте, а не знаехте преди?	

Учителят може да добави въпроси, които смята за подходящи за оценката на ученика.

Приложение 2

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 03: **Какво ядете?**

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ⁶

Прогимназиално образование (12-15 години)

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Обсъждане как глобалните управленски структури взаимодействат с националните и местните структури и изследване на глобалното гражданство	Националният контекст и неговата история, взаимоотношения, връзка и взаимозависимост с други нации, глобални организации и по-широкия глобален контекст (културен, икономически, екологичен, политически).	
	Структури и процеси на глобално управление (правила и закони, правосъдни системи) и техните взаимосвързки с националните и местните системи за управление.	
	Как глобалните решения засягат индивидите, общностите и държавите.	
	Права и отговорности на гражданството във връзка с глобалните рамки и как те се прилагат.	
	Примери за глобални граждани.	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Оценяване на първопричините за основните местни, национални и глобални проблеми и взаимосвързаността на местните и глобалните фактори	Споделени местни, национални и глобални проблеми и техните основни причини	
	Промяна на глобалните сили и модели и техните ефекти върху ежедневието на хората	
	Как историята, географията, политиката, икономиката, религията, технологиите, медиите или други фактори влияят върху актуалните глобални проблеми (свобода на изразяване, статут на жени, бежанци, мигранти, наследство от колониализъм, робство, етнически и религиозни малцинства, влошаване на околната среда)	

⁶ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

	Как решенията, взети в световен мащаб или в една част на света, могат да повлияят на настоящото и бъдещото благосъстояние на хората и околната среда другаде	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Демонстриране на уважение към различията и многообразието, култивиране на съпричастност и солидарност към други индивиди и социални групи	Лични и споделени ценности, как те могат да се различават и какво ги формира	
	Значение на общите ценности (уважение, толерантност и разбиране, солидарност, съпричастност, грижа, равенство, приобщаване, човешко достойнство) при ученето за мирно съжителство	
	Ангажимент за насърчаване и защита на различията и многообразието (социално и екологично)	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Проучване как отделни лица и групи са предприели действия по въпроси от местно, национално и глобално значение и включване в отговорите на местни, национални и глобални проблеми	Определяне на ролите и задълженията на отделни лица и групи (публични институции, гражданско общество, доброволни групи) при предприемане на действия	
	Предвиждане и анализ на последиците от действията	
	Идентифициране на действията, предприети за подобряване на общността (политически процеси, използване на медиите и технологиите, натиск и групи по интереси, социални движения, ненасилствен активизъм, застъпничество)	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Анализиране на предизвикателствата и дилемите, свързани със социалната справедливост и етичната отговорност и последиците за индивидуалните и	Различни перспективи за социалната справедливост и етичната отговорност в различните части на света, както и вярванията, ценностите и факторите, които им влияят	
	Как тези перспективи могат да повлияят на справедливи / несправедливи, етични / неетични практики	
	Ефективна и етична гражданска ангажираност с глобални проблеми (състрадание, съпричастност, солидарност, диалог, грижа и уважение към хората и околната среда)	

колективните действия	Етични дилеми (детски труд, продоволствена сигурност, легитимни и нелегитимни форми на действие, като например насилие), пред които са изправени гражданите при поемането на своите политически и социални отговорности и ролята си на глобални граждани	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Развиване и прилагане на умения за активно участие и предприемане на действия за насърчаване на общото благо	Лична мотивация и как това се отразява на активното гражданство	
	Личен набор от ценности и етика, които да ръководят решенията и действията	
	Начини за ангажиране в решаването на проблем от глобално значение в общността	
	Проактивно участие в местни, национални и глобални инициативи	
	Разработване и прилагане на необходимите знания, умения, ценности и нагласи, подкрепени от универсални ценности и принципи на правата на човека	
	Възможности за доброволчество и обучение за обслужване	
	Работа в мрежа (връстници, гражданско общество, организации с нестопанска цел, професионални представители)	
	Социално предприемачество	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
ОБЩ СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		

Учебна единица 04: Водата: скъпоценен източник!

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ

ЗАГЛАВИЕ Водата: скъпоценен източник!

УЧИЛИЩНО НИВО Начално училище

КОНТЕКСТ

- Учебните дейности ще се изпълняват в и извън училището.
- Брой: 15-20 ученици от трети клас на **8 години**.
- Включени учители по: наука, география, математика, гражданско образование, английски език, национален език

НУЖДА/ПРОБЛЕМ, ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ Разхищението на вода в света е въпрос, който трябва да бъде решен с голяма спешност, тъй като говорим за ресурс, който е от основно значение за оцеляването на нашата планета. Важно е да се повиши осведомеността на новите поколения, започвайки от ранна възраст, да се предприемат ежедневни действия, за да се запази водата като общо благо и от съществено значение за живота. Също така е от съществено значение да се разбере необходимостта от защита на водата, като не се замърсява. Учениците трябва да са наясно, че сегашният им начин на живот може да повлияе на бъдещето на планетата.

ВКЛЮЧЕНА ЦЕЛОВА ГРУПА Ученици, учители и обучители, родители.
Заинтересовани страни: екологични асоциации
Бенефициенти: цялата общност

МЕТОДОЛОГИИ

- Интервю
- Брейнсторминг
- Съвместно учене
- Групова работа
- Дейности в кръг
- Работа в екип

ПЛАНИРАНЕ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ (Цели на обучението)

- Разбиране за отговорното поведение на хората, което да гарантира качеството на живот за всички.
- Осъзнаване на връзката между различните елементи на водната среда като модел на екосистема.
- Разбиране значението на опазването на водата за защита на планетата.
- Осъзнаване на стойността на прясната вода на планетата
- Познаване на блатната и езерната екосистема
- Познаване на някои свойства на водата и водния цикъл
- Оценка на отпадъците и замърсителите

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО⁷ (Цели на Обучението по гражданство)

Предучилищна и ниска начална степен (5-9 години):

- *Развиване на умения за критично проучване и анализ:*
Назовете различни източници на информация и развийте основни умения за проучване.
- *Споделяне на ценности и отговорности, основани на правата на човека:*
Илюстрирайте различията и връзките между различните социални групи.
- *Прилагане на подходящи умения, ценности, убеждения и нагласи:*
Изследвайте възможните начини за предприемане на действия за подобряване на света, в който живеем.
- *Демонстриране на лична и социална отговорност за мирен и устойчив свят:*
- Обсъдете как нашият избор и действия засягат другите хора и планетата и възприемете отговорно поведение.
- *Развиване на мотивация и желание за грижа за общото благо:*
Осъзнайте значението и ползите от гражданското участие

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

- Дигитални, научни умения
- Цифрови и технологични компетенции
- Междоличностни умения и способност за възприемане на нови компетенции
- Активно гражданство
- Предприемачество
- Културно осъзнаване и изразяване

⁷ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

**ВКЛЮЧЕНИ
УЧЕБНИ
ПРЕДМЕТИ**

- География
- История
- Национален език
- Наука
- Технология
- Музика
- Математика

ИЗПЪЛНЕНИЕ
**ОПИСАНИЕ НА
ДЕЙНОСТИТЕ**
ФАЗА 0:

Цел: да се идентифицира разбирането на учениците за връзката им с природата и водата.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. За да въведе темата, той / тя моли учениците да се подредят в кръг и обяснява начина и функцията на провежданото интервю. 2. Той/тя задава редица подканващи въпроси като: <i>o Когато чуете думата "околна среда" какво мислите?</i> <i>o Какво означава за вас думата „вода“?</i> <i>o Какво мислите за „чиста вода“ и „питейна вода“?</i> <i>o Откъде идва прясната вода в домовете ни?</i> <i>o От колко вода смятате, че човек се нуждае всеки ден?</i> <i>o Къде се намира водата?</i> <i>o Кой се нуждае от вода?</i> <i>o Кой замърсява водата?</i> <i>o Какви са начините, по които водата може да се разхищава?</i> 3. Той предлага да се копират различните отговори върху плакати с подобни набори идеи, като отправна точка по проблема.	1. Той/тя сяда в кръга и слуша. 2. Той/тя отговаря на въпросите един по един. 3. Той/тя записва различните отговори и създава набори с подобни идеи.

ФАЗА 1

Цел: **разпознаване стойността на прясната вода на планетата**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
----------------------	----------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя представя видео, което подчертава разпространението на водата на планетата, потреблението на вода в така наречените богати страни, сухите райони, където водата е оскъдна и свързаните със здравето проблеми (изберете видео на английски). 2. Учителят започва дискусия и размисъл върху съдържанието на видеоклипа и моли учениците да събират идеи индивидуално или в групи. 3. Той/тя чете приказки за недостига на питейна вода и разхищаването и иска въпроси за разбиране, на които да се отговори и след това да се споделят с класа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя гледа видеото. 2. Той/тя се намесва, като зачита времето и мненията на другите; синтезира идеи с връстниците си. 3. Той/тя слуша и отговаря на въпроси, споделяйки ги със съученици, като същевременно зачита времето и мнението на другите.
---	--

ФАЗА 2:

Цел: **разбиране за блато и езеро**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя предлага да се гледате видеоклип за езерни и блатни среди за флората и фауната.	1. Той/тя гледа видеото.
2. Той/тя открива дискусия за видяното чрез насочващи въпроси.	2. Той/тя участва в дискусията.
3. Той/тя разделя класа на групи и раздава информационни и иконографски листове, за да идентифицира съществените елементи и да ги дефинира. Той/тя иска работата да бъде показана в класа.	3. Той/тя се присъединява към група и заедно с членовете на групата анализира и синтезира листовите, като идентифицира основните елементи. Всяка група представя своята работа.
4. Той/тя предлага колективно събиране на учебното съдържание във форми, определени със студентите.	4. Той/тя участва в събирането на учебното съдържание.

ФАЗА 3

Цел: **Познаване за водния цикъл**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя показва снимка на водния цикъл и обсъжда фазите с учениците. 2. Той/тя ги моли да се разделят на групи и да представят различните сцени на плакати, които ще бъдат разлепени в залите на училището. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя наблюдава картината и участва в дискусиата 2. Той/тя се разделя на групи и разработва плакатите.

ФАЗА 4

Цел: **Познаване на някои от характеристиките на водата**

Comentado [WU1]:

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя открива дискусия по водещия въпрос: Може ли живо същество да ходи по вода? 2. Той/тя предлага да се гледа видео на хидрометри. 3. Той/тя предлага лабораторен опит за повърхностно напрежение (монети в чаша). 4. Той/тя започва дискусия, където заключенията се анализират и обобщават на плакат. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той /тя се присъединява към дискусията 2. Той/тя гледа видеото 3. Той тя участва и наблюдава експеримента 4. Той/тя участва в дискусията и обобщава заключенията на плакат.

ФАЗА 5

Цел: **да научат за някои замърсители на водата**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя представя плаващи водни растения, фокусирайки се върху анализа, номенклатурата, живота. 2. Той/тя насърчава учениците да направят сравнение между хидрометри и водни растения. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя гледа. 2. Той/тя сравнява.

<p>3. Той/тя създава лабораторна дейност, използвайки сапунени капки, за да тества какво се случва с растенията или лабораторен опит с плаващ пипер (или други подобни експерименти).</p> <p>4. Той/тя моли класа да се раздели на групи и да разсъждава върху замърсяващото действие на сапуните и смъртта на живите същества.</p>	<p>3. Той/тя участва в експеримента и дискусията за това какво се случва с растенията.</p> <p>4. Той/тя се разделя класа на групи и подготвя плакат, обобщаващ замърсяващите ефекти на сапуните и смъртта на живи същества.</p>
---	---

ФАЗА 6

Цел: **Разпознаване наличието на вода в храната: отпечатъка на водата**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Той/тя предлага видеоклип за присъствието на вода в храната, заедно с таблици, приканващи учениците да декодират данните и да изчислят процентите (групова работа).</p> <p>2. Той/тя моли всяка група да обясни какво е открила.</p> <p>3. Той/тя предлага на учениците да нарисуват картина на това, което са видели, за да консолидират знанията си.</p>	<p>1. Той/тя гледа видеото, присъединява се към група и декодира таблиците чрез изчисляване на проценти.</p> <p>2. Той/тя обяснява.</p> <p>3. Той/тя рисува наученото.</p>

ФАЗА 7

Цел: **Разпознаване на красотата на водата: изследване на значението на водата в поетични текстове**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Той/тя пуска песни на тема вода (избира текстове на английски или на национален език).</p> <p>2. Той/тя иска учениците да обсъдят предизвиканите</p>	<p>1. Той/тя слуша и пее.</p> <p>2. Той/тя участва в дискусията и избира песента със съучениците си.</p>

<p>усещания и да изберат песен за хорово изпълнение.</p> <p>3. Той/тя предлага поетични текстове за водата.</p> <p>4. Той/тя разделя класа на групи и иска да създадат оригинални стихотворения по темата.</p>	<p>3. Той/тя слуша и размишлява.</p> <p>4. Той/тя се присъединява към група и създава стихотворения.</p>
--	--

ФАЗА 8

Цел: Запознаване с разхищението на вода

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя предлага анимационен видеоклип за отпадъците от вода.	1. Той/тя гледа видеото.
2. Той/тя започва групов разговор, за да подчертае кой и кога разхищава вода.	2. Той /тя участва в дискусиата.
3. Той/тя иска да се разсъждава върху личните действия и разхищаването на вода в семейството.	3. Той/тя обмисля ежедневните си действия, като идентифицира отпадъците и намира възможни решения.

ФАЗА 9

Цел: Прехвърляне на придобитите знания – Обучение по гражданство

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя открива групова дискусия по водещите въпроси: "Какво можем да направим, за да разкажем за нашия опит? Към кого искаме да се обърнем? Какво искаме да разберем? Какви инструменти можем да използваме за реализиране на нашия проект?"	1. Той/тя отговаря на въпроси.
2. Въз основа на дадените отговори той/тя иска да се подготви въпросник, който да бъде изпратен на училището и членовете на семействата.	2. Той /тя подготвя въпросник и го изпраща на училището и семействата.

3. Той/тя иска да се анализират данните и да се планират и приложат констатациите чрез проект за обучение по гражданство.
4. Той/тя иска да се сподели свършената работа, за да повиши осведомеността на училището и семействата.

3. Той/тя анализира данните, проектира в групи, планира и изпълнява проекта.
4. Той/тя споделя резултата от проекта с училището и семействата.

ФАЗА 10

Цел: **Укрепване на придобитите знания**

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Той/тя ги кани да преминат през различните фази на учебната единица.	1. Той/тя преглежда различните фази на учебната единица чрез извършената работа.
2. Той/тя повтаря въпросите, зададени в началото на модула, и иска да се анализира какво се е променило в отговорите.	2. Той/тя отговаря на въпросите, сравнява отговорите с тези, дадени в началото на учебната единица и идентифицира какво се е променило, опитвайки се да обясни причината.
3. Той/тя задава въпроси, за да насърчи осъзнаването на учебния път.	3. Той/тя отговаря и споделя емоции и знания със съучениците си; той / тя отбелязва нивото на укрепване на знанията.

РЕСУРСИ

- Човешки ресурси: учители, експерти по околна среда.
- Финансови ресурси
- Възможни партньорства с участници в общността: екологични асоциации, лаборатории за анализ на водата

МЯСТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

В класната стая:

Дейност по гледане на видеоклипове, анализи, дискусии, правене на плакати.

Извън класната стая:

Експерименти в лабораториите за анализ на водата.

ОЦЕНКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

ЕЛЕМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА	<p>В края на учебната единица ученикът трябва да може да разбира:</p> <ul style="list-style-type: none">○ връзката между различните елементи на водната среда като модел на екосистема○ важността на опазването на водата за защита на планетата○ стойността на прясната вода на планетата○ опазването на блатната и езерната екосистема○ свойства на водата и водния цикъл○ какво поведение да се избягва, за да не се разхищава вода○ какви са действията за опазване на водата
ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА	<ul style="list-style-type: none">○ Въпросник за самооценка (Приложение 1)○ Таблица за оценка въз основа на Глобалните цели за обучение на гражданите, свързани с възрастта 5-9 години (Приложение 2)
ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ	<p>Изработване на плакати, които да бъдат изложени в училищната зала.</p> <p>Финално събитие, отворено за семействата и общността.</p>
ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ	<p>Създаване на плакати.</p> <p>Дизайн на покана за финалното събитие.</p>

Приложение 1

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 04: **Водата: скъпоценен източник!**

ВЪПРОСНИК ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос		Отговор
1.	Какво е значението на „вода“?	
2.	Какво е значението на прясната вода за планетата и живите същества (растения, животни, хора)?	
3.	Защо е важно да се опази блатната и езерната екосистема?	
4.	Какви са основните характеристики на водата и как те влияят на живота на планетата?	
5.	Какво научихте за водния цикъл?	
6.	Какво поведение трябва да избягвате, за да не се разхищава вода?	
7.	Какви действия трябва да предприеме общността за опазване на прясната вода?	
8.	Интересен ли ви се стори проектът? Защо да / защо не?	
9.	Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?	
10.	Какво научихте, а не знаехте преди?	

Учителят може да задава допълнителни въпроси, които смята за подходящи за оценка на ученика.

Приложение 2

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 04: **Водата: скъпоценен източник!**

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ⁸

Предучилищна и ниска начална степен (5-9 години)

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Назоваване на различни източници на информация и развиване на основни умения за проучване	Различни източници на информация и събиране на информация с помощта на редица инструменти и източници (приятели, семейство, местна общност, училище, карикатура, истории, филми, новини)	
	Слушане и общуване точно и ясно (комуникативни умения, езици)	
	Идентифициране на ключови идеи и разпознаване на различни перспективи	
	Тълкуване на съобщения, включително сложни или конфликтни съобщения	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Илюстриране на различията и връзките между различните социални групи.	Прилики и разлики в и между култури и общества (пол, възраст, социално-икономически статус, маргинализирани популации)	
	Връзки между общностите	
	Общи основни нужди и човешки права	
	Оценяване и зачитане на всички човешки и живи същества, околната среда и нещата	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Разглеждане на възможните начини за предприемане на действия за подобряване на	Как нашият избор и действия могат да направят нашия дом, училищна общност, държава и планета по-добро място за живеене и да защитят нашата околна среда	
	Да се научим да работим заедно (съвместни проекти по реални проблеми в общността - напр. работа с други за събиране и представяне на	

⁸ "Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives" Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

света, в който живеем	информация и използване на различни методи за предаване на открития и идеи)	
	Умения за вземане на решения и решаване на проблеми	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Обсъждане как нашият избор и действия засягат другите хора и планетата и възприемане на отговорно поведение	Ценности на грижа и уважение към себе си, другите и околната среда	
	Индивидуални и общностни ресурси (културни, икономически) и концепции за богати/бедни, справедливи/несправедливи	
	Взаимовръзки между хората и околната среда	
	Възприемане на устойчиви навици на потребление	
	Личен избор и действия и как те влияят на другите и околната среда	
	Разграничаване между „правилно“ и „грешно“ и посочване на мотивите за нашия избор и преценки	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Признаване на значението и ползите от гражданското участие	Ползи от личната и колективната гражданска ангажираност	
	Физически и юридически лица, които предприемат действия за подобряване на общността (съграждани, клубове, мрежи, групи, организации, програми, инициативи)	
	Ролята на децата в намирането на решения на местни, национални и глобални предизвикателства (в училище, семейство, непосредствена общност, държава, планета)	
	Форми на ангажираност у дома, училище, общност като основни аспекти на гражданството	
	Участие в диалог и дебати	
	Участие в дейности извън класната стая	
	Ефективна работа в групи	
	СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ	
ОБЩ СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		

Учебна единица 05 – КЛИМАТИЧЕН ХАОС

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ**ЗАГЛАВИЕ**

Климатичен хаос

УЧИЛИЩНО НИВО

Средно училище

КОНТЕКСТ

- Учебните дейности ще се развиват в и извън училището.
- Брой: най-малко 20 ученика на **15-16 години**.
- Включени учители: поне 4 учители, обхващащи всички изучавани в училище предмети.

**НУЖДА/ПРОБЛЕМ,
ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ**

Изменението на климата на нашата планета през последното десетилетие е все по-тревожен въпрос, който бавно променя обществото, в което живеем, нашата икономика и преди всичко нашето здраве.

Изменението на климата на Земята е засегнало всички страни: полярните ледени шапки се топят, повишавайки морското равнище; все по-често се случват екстремни метеорологични явления, от опустошителни валежи до суши, причиняващи щети на растителността, животните и, разбира се, хората.

В този контекст младите хора, които представляват бъдещото поколение, трябва да са наясно, че могат да допринесат за опазването на нашата планета, като възприемат устойчив начин на живот. Днешните действия могат да повлияят на утрешния живот.

**ВКЛЮЧЕНА ЦЕЛЕВА
ГРУПА**

Ученици и техните семейства; учители и обучители; местни сдружения; НПО-та; цялата общност

МЕТОДОЛОГИИ

- Интервю
- Брейнсторминг
- Отворена дискусия
- Съвместно учене
- Дебат
- Ролева игра
- Работа в екип

ПЛАНИРАНЕ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ (Цели на обучението)

- Изучаване на изменението на климата.
- Приемане на отговорно поведение за опазване на планетата
- Размисъл върху въздействието върху биосферата, екосистемата и здравето, за да се възприеме отговорно поведение в защита на устойчивото развитие.
- Разбиране на характерните аспекти на природните явления, техните вариации и тяхното въздействие върху планетата и върху живота ни
- Да могат да свържат явленията, свързани с изменението на климата, със собствения си житейски опит.
- Изграждане на чувството за обща отговорност
- Работа в екип

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО⁹ (Цели на Обучението по гражданство)

Горна гимназиална степен (15-18+ години):

- *Познания за местни, национални и глобални проблеми, системи и структури за управление:*
Критично анализирайте системите, структурите и процесите на глобално управление и оценете последиците за глобалното гражданство.
- *Разбиране на взаимозависимостта и връзките на глобалните и местните проблеми:*
Критично изследвайте местните, националните и глобалните проблеми, отговорностите и последиците от вземането на решения, изследвайте и предлагайте подходящи отговори.
- *Развиване на умения за критично проучване и анализ:*
Критично оценете начините, по които динамиката на властта влияе на гласа, влиянието, достъпа до ресурси, вземането на решения и управлението.
- *Споделяне на ценности и отговорности, основани на правата на човека:*
Критично оценявайте свързаността между различни групи, общности и държави.
- *Прилагане на подходящи умения, ценности, убеждения и нагласи:*
Развийте и прилагайте умения за ефективно гражданско участие.
- *Демонстриране на лична и социална отговорност за мирен и устойчив свят:*
Критично оценявайте проблемите на социалната справедливост и етичната отговорност и предприемайте действия за противодействие на дискриминацията и неравенството.

⁹ “Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives” Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

**КЛЮЧОВИ
КОМПЕТЕНТНОСТИ
ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ
ЦЕЛИЯ ЖИВОТ**

- Грамотност
- Многоезичие
- Дигитални, научни и инженерни умения
- Цифрови и технологични компетенции
- Междучелностни умения и способност за възприемане на нови компетенции
- Активно гражданство
- Предприемачество

**ВКЛЮЧЕНИ
УЧЕБНИ
ПРЕДМЕТИ**

- Гражданско образование
- География
- Национален език
- Чужди езици
- Наука
- Математика
- Технология

ИЗПЪЛНЕНИЕ

**ОПИСАНИЕ НА
ДЕЙНОСТИТЕ**

ФАЗА 0:

Цел: да се установи какво знаят учениците за изменението на климата

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят задава въпроси, за да разбере какво ученикът знае или не знае по темата:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Какво мислите за думата „климат“? o Какво въздействие оказват климатичните промени върху околната среда? o Какъв е парниковият ефект? o Какви са причините за глобалното затопляне? o Какви проблеми създава за околната среда? o Как можем да направим живота устойчив на нашата планета? <p>2. Учителят моли учениците да създадат мисловна карта за всеки въпрос, включително различните отговори</p>	<p>1. Ученикът отговаря на въпросите свободно, без да бъде коригиран от учителя и без да бъде принуждаван да отговаря.</p> <p>2. Учениците създават мисловна карта за всеки въпрос, включително техния отговор</p>

ФАЗА 1

Цел: да се разбере степента на замърсяване на Земята

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят разделя учениците на малки групи и им дава снимки, показващи: замърсяване на въздуха, замърсяване на почвените води, електромагнитно замърсяване и радиоактивно замърсяване.</p> <p>2. Учителят иска от тях да свържат картинките с цветни нишки, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - червен цвят – за изображенията, свързани с атмосферното замърсяване, - жълт цвят – за изображенията на замърсяването на водата, - син цвят - за изображенията на замърсяването на почвата, - черен цвят – за изображенията на електромагнитно замърсяване - кафяв цвят – за изображения на радиоактивно замърсяване. <p>След това съединяват всички групи с бял цвят. Това ще формира мрежата от замърсявания на земята.</p> <p>3. Учителят задава въпроси, за да стимулира дискусията за създадената мрежа.</p>	<p>1. Учениците се разделят на малки групи и наблюдават картините.</p> <p>2. Учениците свързват картините, представящи един и същ вид замърсяване, с необходимия цвят и формират мрежата от замърсявания на земята.</p> <p>3. Ученикът представя своята позиция, отчитайки времето и други мнения.</p>

ФАЗА 2:

Цел: да се разберат различните въздействия на метеорологичните явления в различните страни.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Той/тя разделя класа на малки групи и ги моли да анализират текстове за времето и климата, като обръщат внимание на разликите в пространството и</p>	<p>1. Той/тя анализира дадените текстове в сътрудничество с членове на групата, събира основните данни и подготвя презентация.</p>

<p>времето на метеорологичните явления.</p> <p>2. Той/тя иска да разгледат диаграмата на термо валежите (диаграма, представяща средната температура и валежи на дадено място) на вашия град и да я сравни с град Сита (Русия) и да отговори на въпроси:</p> <p><i>o Има ли по-топли и студени месеци или температурите са постоянни?</i></p> <p><i>o Какъв е температурният диапазон между най-топлия и най-студения месец?</i></p> <p><i>o Има ли дъждовни и по-сухи месеци или валежите са постоянни?</i></p> <p><i>o Колко милиметра дъжд падат за една година?</i></p> <p><i>o Каква е разликата между най-дъждовния и най-сухия месец?</i></p> <p><i>o Има ли по-влажни месеци и по-малко влажни месеци или влажността е постоянна?</i></p> <p><i>o Колко се променя процентът на влажност между най-влажния и най-сухия месец?</i></p> <p><i>o Има ли връзки между трите променливи (температура, валежи, влажност) през годината?</i></p>	<p>2. Той/тя гледа диаграмата, анализира данните и отговаря на въпросите.</p> <p>Учениците сравняват отговорите си с останалите групи и формулират заключения и хипотези относно причините за различията.</p>
--	---

ФАЗА 3

Цел: да се опознаят ефектите от температурните промени на планетата.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<p>1. Учителят, подкрепен от експерт, представя слайдове за процеса на промяна на температурата на планетата. Той/тя моли учениците да обмислят представеното в дискусия.</p>	<p>1. Той/тя наблюдава презентацията и участва в дискусията, като спекулира хипотеза за температурната промяна във времето и свързаните с това негативни ефекти</p>

ФАЗА 4

Цел: да се запознаят с парниковите ефекти върху планетата.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Учителят изследва темата за парниковия ефект чрез среща с експерт, четене на текст и гледане на изображения/видеоклипове. Учителят ги моли да споделят това, което са открили с останалите ученици.	1. Той/тя слуша, чете, наблюдава и анализира изображенията. Участва в дискусиата, като зачита мнението на другите и времевата рамка.

ФАЗА 5

Цел: Казуси

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Учителят разделя учениците на групи и ги моли да проучат следните казуси, като изследват конкретни текстове: о разпадане на ледниковия шелф о пингвините о интензивно животновъдство (с помощта на експерт).	1. Той/тя се присъединява към група, търси материала, сравнява основното събрано съдържание с членовете на групата си и подготвя презентация, която да покаже на своите връстници.

ФАЗА 6

Цел: познание за въздействието на вашия начин на живот върху околната среда.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Гледайки видеоклип, учителят повишава информираността за въздействието на начина на живот на човека върху околната среда. 2. Той/тя моли учениците да изчислят своя екологичен отпечатък: https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_footprint https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_footprint) 3. Той/тя кани учениците да споделят съответните резултати и да обсъдят своите впечатления.	1. Слуша, наблюдава и разбира видяното 2. Изчислява собствения си екологичен отпечатък 3. Споделя резултатите и впечатленията си, търсейки

възможни
решения за
подобряване
на
въздействието
му върху
околната
среда.

ФАЗА 7

Цел: да знае ангажиментите на институционално ниво за борба с глобалното затопляне.

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. Учителят иска да анализира в малки групи ангажиментите, поети на национално ниво с цел борба с глобалното затопляне. Студентите трябва да търсят конкретни материали.	1. Той/тя се присъединява към група, търси материал, сравнява го с членовете на групата и анализира събраните данни и информация.
2. Учителят предлага да се обсъди темата чрез ролева игра (токшоу), за да се сравнят различни позиции.	2. Той/тя организира и участва в ролевата игра.
3. Той/тя ги моли да обобщят разбирането си върху плакат.	3. Класът подготвя плаката, разделяйки задачите и ролите.

ФАЗА 8

Цел: Обучение по гражданство

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
1. След като премине през различните фази на учебната единица, учителят моли учениците да подготвят въпросник, който да бъде администриран сред местната общност, за да ги осведоми за проблема със защитата на околната среда и как те могат да променят своите навици.	1. Той/тя подготвя въпросника и го раздава на общността.

2. Той/тя моли учениците да обобщат резултатите от въпросниците и да ги споделят с общността, като организират събитие или напишат бюлетин (или друго действие, създадено в съгласие с учениците).

2. Той/тя анализира резултатите и организира, планира и изпълнява със своите съученици дейности, за да сподели резултатите в общността.

ФАЗА 9

Цел: анализ на дидактическата пътека

Какво прави учителят	Какво прави ученикът
<ol style="list-style-type: none"> 1. Учителят повтаря отново същите въпроси като във фаза 0 и моли учениците да запишат отговорите си на нов плакат. 2. Той/тя иска да анализира какво се е променило от началото на работата. 3. Учителят моли учениците да попълнят въпросник за самооценка, като отговарят на въпроси: <ul style="list-style-type: none"> o Работата изглеждаше ли ви интересна? Защо да / защо не? o Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо? o Какво бихте искали да направите по-различно от предложението на учителя? o Какво послание съхранихте? o Смятате ли, че това ще повлияе на живота ви? o По какъв начин? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Той/тя отговаря на въпросите и подготвя плаката с класа. 2. Той/тя анализира двата плаката и идентифицира възможни промени, като дава своите мнения. 3. Той/тя попълва въпросника.

РЕСУРСИ

- o Човешки ресурси: учители, експерти по устойчивост на околната среда.
- o Финансови ресурси:
- o Възможни партньорства с участници в общността: екологични асоциации.

**МЯСТО НА
ДЕЙНОСТИТЕ****В класната стая:**

Дейности по изследвания, анализи и размисли в работни групи под наблюдението на учителя.

Извън класната стая:

Разпространение на въпросника на представителите на конкретни категории, живеещи в общността.

Организиране на разпространяващо събитие, адресирано до местната общност.

ОЦЕНКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**ЕЛЕМЕНТИ ЗА
ОЦЕНКА**

В края на учебната единица ученикът трябва да може да разбира:

- o как климатичните промени влияят върху околната среда
- o различните въздействия на метеорологичните явления в различните страни
- o ефектите от изменението на температурата и парникови газове върху планетата
- o как начинът ни на живот може да повлияе на околната среда
- o ангажиментите на институционално ниво за борба с глобалното затопляне

**ИНСТРУМЕНТИ ЗА
ОЦЕНКА**

- o Въпросник за самооценка (**Приложение 1**)
- o Таблица за оценка въз основа на Глобалните образователни цели за обучение на гражданите, свързани с възрастта 15-18+ години (**Приложение 2**)

**ДЕЙНОСТИ ЗА
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**

Финално събитие, адресирано до местната общност.

Подготовка на бюлетин, който да се разпространява сред общността.

Публикации в училищния уебсайт и социалната мрежа.

**ИНСТРУМЕНТИ ЗА
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ**

Постове, събития, Бюлетин.

Приложение 1

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 05: **Климатичен хаос**

ВЪПРОСНИК ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос		Отговор
1.	Какво ви идва на ум, когато чуете думата „климат“?	
2.	Какво въздействие оказват климатичните промени върху околната среда?	
3.	Какъв е парниковият ефект и как влияе на планетата?	
4.	Какви са причините за глобалното затопляне и свързаното с тях въздействие върху Земята?	
5.	Как можем да предприемем устойчив начин на живот, за да спасим планетата?	
6.	Кои са ангажиментите на институционално ниво за борба с глобалното затопляне?	
7.	Реализираният проект изглеждаше ли ви интересен? Защо да / защо не?	
8.	Коя фаза ви се стори най-интересна или най-малко интересна и защо?	
9.	Какво научихте, а не знаехте преди?	

Учителят може да добави въпроси, които смята за подходящи за оценката на ученика.

Приложение 2

Област: **УСТОЙЧИВОСТ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**
Учебна единица 05: **Климатичен хаос**

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНКА¹⁰
Гимназиално образование (15-18+ години)

Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Критично анализиране на системите, структурите и процесите на глобално управление и оценяване на последиците за глобалното гражданство	Системи, структури и процеси на глобално управление и начинът, по който регулациите, политиката и решенията се вземат и прилагат на различни нива	
	Как отделни лица, групи, включително публичния и частния сектор, участват в глобалните структури и процеси на управление	
	Критично размишляване за това какво означава да бъдеш член на глобалната общност и как да реагираш на общи проблеми (роли, глобални връзки, взаимосвързаност, солидарност и последици в ежедневието)	
	Неравенството между националните държави и техните последици за упражняване на права и задължения в глобалното управление	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Критично проучване на местните, националните и глобалните проблеми, отговорностите и последиците от вземането на решения, изследване и предлагане на подходящи отговори.	Проучване на основните местни, национални и глобални проблеми и перспективи по тях (дискриминация по пол, човешки права, устойчиво развитие, мир и конфликти, бежанци, миграция, качество на околната среда, младежка безработица)	
	Задълбочен анализ на взаимосвързания характер на глобалните проблеми (първопричини, фактори, агенти, измерения, международни организации, мултинационални корпорации)	
	Оценка на това как глобалните управленски структури и процеси реагират на глобални проблеми и ефективността и целесъобразността на отговорите (медиация, арбитраж, санкции, съюзи)	
	Критичен размисъл върху влиянието върху глобалните проблеми и взаимозависимостта на	

¹⁰ "Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives" Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO

	историята, географията, политиката, икономиката, културата или други фактори	
	Проучване, анализ и комуникация по теми с глобални и местни връзки (правата на детето, устойчиво развитие)	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Критична оценка на начините, по които динамиката на властта влияе на гласа, влиянието, достъпа до ресурси, вземането на решения и управлението	Анализ на съвременните глобални проблеми от гледна точка на динамиката на властта (равенство между половете, увреждания, младежка безработица)	
	Фактори, улесняващи или възпрепятстващи гражданството и гражданската ангажираност на глобално, национално и местно ниво (социални и икономически неравенства, политическа динамика, властови отношения, маргинализация, дискриминация, държавна, военна / полицейска власт, социални движения, синдикати)	
	Критично изследване на различни гледни точки, възгледи и критики на опонента или малцинството, включително оценка на ролята на масмедииите и социалните медии в глобалните дебати и глобалното гражданство	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Критична оценка на свързаността между различни групи, общности и държави	Права и отговорности на граждани, групи и държави в международната общност	
	Понятие за легитимност, върховенство на закона, надлежен процес и справедливост	
	Насърчаване на благосъстоянието в общността и разбиране на заплахите, рекламния потенциал за благосъстоянието на глобално ниво	
	Насърчаване и защита на правата на човека за всички	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Развиване и прилагане на умения за ефективно гражданско участие	Анализиране на фактори, които могат да засилят или ограничат гражданската ангажираност (икономическа, политическа и социална динамика и бариери пред представителството и участието на конкретни групи като жени, етнически и религиозни малцинства, хора с увреждания, младежи)	

	Избор на най-подходящия начин за получаване на информация, изразяване на мнения и предприемане на действия по важни глобални въпроси (ефективност, резултати, негативни последици, етични съображения)	
	Проекти за сътрудничество по въпроси от местно и глобално значение (околна среда, изграждане на мир, хомофобия, расизъм)	
	Умения за ефективна политическа и социална ангажираност (критично проучване и изследване, оценка на доказателства, аргументирани аргументи, планиране и организиране на действия, съвместна работа, размисъл върху потенциалните последици от действията, учене от успехи и неуспехи)	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
Учебна цел	Ключови теми	Резултат (1 до 10)
Критично оценяване на проблемите на социалната справедливост и етичната отговорност и предприемане на действия за противодействие на дискриминацията и неравенството.	Как различните перспективи за социална справедливост и етична отговорност влияят върху вземането на политически решения и гражданската ангажираност (членство в политически движения, доброволчески и обществени дейности, участие в благотворителни или религиозни групи) или усложняват решаването на глобални проблеми	
	Въпроси, които включват етични въпроси (ядрена енергия и оръжия, местни права, цензура, жестокост към животните, бизнес практики)	
	Предизвикателства пред управлението на различни и противоречиви възгледи за справедливост и социална справедливост	
	Противодействие на несправедливостта и неравенствата	
	Демонстриране на етична и социална отговорност	
СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		
ОБЩ СРЕДЕН РЕЗУЛТАТ		